

Bilim - Sağlık... Bilim - Sağlık... Bilim -

Doç. Dr. M. Mahir Özmen

info@mahirozmen.com

NODÜLER GUATR

Nodül Nedir?

Tiroid bezinin içinde normal tiroid dokusundan farklı bir yapıdaki yumru şeklinde ve farklı boyutlardaki anormal doku büyümeleme nodül adı verilir. Nodüllerle birlikte çoğu zaman tiroid bezinin de büyümesi durumunda nodüller guatrdan söz edilir.

Bir nodül iki açıdan önemlidir: Nodülden kanser olasılığının saptanması ve nodülün aşırı hormon salgılayıcı özelliği olup olmadığının ortaya konması.

Görülme Sıklığı Nedir?

Tiroid nodülleri toplumda çok sık görülür ve yaklaşık her iki kişiden birinin tiroidinde nodül vardır. Nodüllerin bir bölümü elle fark edilir ve bunların görülme sıklığı % 7 kadardır. İyot yetmezliği olan bölgelerde elle fark edilebilen nodül sıklığı o toplumun % 25'ini bulur. Elle fark edilemeyen küçük nodül sıklığı daha fazladır ve ultrasonla tiroid bezleri incelendiğinde ya da tarama yapıldığında toplumun % 50-60'ında nodül saptanır. Bunun anlamı neredeyse her iki kişiden birinde nodül olmasıdır. Ancak kişilerin çoğu bundan habersizdir. İyot yetmezliği olan bölgelerde nodüler guatr 2-3 kat daha çok görülür.

Nodül sıklığı yaşla birlikte artar ve kadınlarda erkeklere göre dört kat daha çok görülür. Gebelikte tiroid nodülü çapında ve yeni nodül oluşumu sıklığında artış olur.

Sıcak, Soğuk Nodül Nedir?

Bir nodülün sıcak ya da soğuk olması sintigrafi tetkikiyle ortaya konan bir durumdur. Tiroid sintigrafisi özel bir radyoizotop maddeyle çekilir. Damardan verilen bu ilaç tiroid bezine gider. Eğer nodül bu maddeyi tutmazsa sintigrafi filminde nodül bir boşluk olarak görülür. İlaç içine almayan bu nodüllere 'soğuk nodül' adı verilir. Verilen ilacı tutan nodüllerse sintigrafide siyah bir şekilde ortaya çıkar. Bu nodüllere de 'sıcak nodül' denir. Eğer nodül öteki tiroid dokusuna benzer şekilde ilaç tutarsa bu nodüle 'ılık nodül' adı verilir.

Soğuk nodüllerde kanser oranı sıcak nodüllere göre daha çoktur. Buna rağmen sıcak nodüllerde de kanser olabilir. Bu nedenle bütün nodüllere sıcak ya da soğuk olsun mutlaka biyopsi yapılmalıdır. Biyopsi iki kez yapıldığı halde iyi huylu çıkanlarda anormal gelişim olmadıkça yeniden biyopsi yapmanın anlamı yoktur.

Kistik Nodül ya da Solit Nodül Ne Demektir?

Nodüllerin bir bölümünün içinde sıvı birikir ve bunlara kistik nodül adı verilir. İçinde sıvı olmayan sert nodüllere de solit ya da solit olup olmadığı tiroid ultrasonografisiyle anlaşılır.

Hangi Nodüllere Ameliyat Gerekir?

Nodüler guatrı olan her hastanın ameliyat edilmesi şart değildir. Ameliyat sonrası birkaç yıl içinde hastaların %20-30'unda yeniden nodül gelişir. Bu nedenle ameliyat edilmesi gereken nodüller kanser şüphesi olan nodüllerdir. Bir nodülden kanser olup olmadığı ancak nodüle iğne batırılarak yapılan biyopsiyle anlaşılır. Biyopside kanser yoksa, özellikle küçük nodüller için ameliyat gereksizdir. Ameliyat, ancak biyopside kanser çıkarsa ya da kanser yönünden kuşku varsa veya nodül çok büyükse, o zaman düşünülür.

Nodül iyi huylu çıktığı halde gittikçe büyüyorsa ya da çevresindeki dokulara baskı belirtileri varsa bunlarda da ameliyat gerekebilir.

Nodüllerde Kanser Sıklığı Ne Kadardır?

Nodüllerin yaklaşık yarısı tiroid bezinde tek nodül olarak bulunurken geri kalan yarısı da birden çok nodül halinde vardır. Yani bazı hastaların bezinde tek nodül varken bazen birden çok nodül bulunur. Elle yapılan muayenede tek nodül olan hastalarda tiroid ultrasonu yapıldığında daha küçük ek nodüller de saptanabilir. Tiroid bezinde tek nodül de olsa çok nodül de olsa tüm nodüllerde % 5 oranında kanser olma riski vardır. Sıcak nodüllerde kanser sıklığı az (% 0,23) olmasına rağmen yine de kanser riski vardır. Soğuk nodüllerde kanser riski daha büyüktür (% 5 kadar).

Hangi Tiroid Nodüllerinde Kanser Olasılığı Yüksek?

Nodülü olan bir hastada gittikçe ilerleyen yemek yeme zorluğu, ses kalınlaşması ya da soluk almada zorluk kanser olasılığını akla getirmelidir. Ancak kanser olmayan nodüller sinire baskı yaparak ses kalınlaşması yapabilir. Önceki yıllarda baş ya da boyuna yönelik ışın tedavisi (radyoterapi) alan nodüler guatrlı hastalarda ve ailelerinde tiroid kanseri hikayesi olanlarda kansere eğilim artar.

Nodüler guatr kadınlarda erkeklere göre dört kat daha çok görülür. Ancak tiroid kanseri erkeklerde daha yaygındır.

Erkek olmak, 20 yaşından önce ve 60 yaşından sonra birden nodül gelişmesi ve kanser için risk oluşturur. Erkeklerdeki nodüllerin % 8'inde kanser saptanırken kadınlarda bu oran %4-5'tir.

Yavaş ya da ani başlayan ağrı veya hassasiyet nodül ya da kist içine doğru kanama nedeniyle olabilir. Bunun yanında ağrı tiroid bezini iltihabi nedeniyle de geliştirebilir. Bu durum habis olmayan bir olaya işaret eder. Ancak bazen yayılmış kanserde de ağrı olabilir.

Nodüler guatrlı bir hastada boyundaki lenf bezlerinin şişmesi, nodülün sert olması, hareket etmemesi ve hızlı bir şekilde büyümesi kanser kuşkusunu artırır. Nodüllü hastalar levotiroksin adlı ilacı kullanırken nodül gittikçe büyüyorsa, kanser kuşkusunu artırır. Bu nodüllerde yeniden biyopsi yapmak gerekir. Çocuklarda nodül saptanması kanser riskini artırır. Bu nedenle mutlaka biyopsi yapılmalıdır.

Bu bulgular mutlaka kanser olduğunu ya da olmadığını göstermez. Örneğin, tiroid kanseri olan tiroid nodülü de tiroid hormon ilacı (levotiroksin) tedavisiyle küçülebilir. Sıcak nodüllerde de soğuk nodüller kadar olmasa da kanser olabilir. Kanser ayrımı için en iyi test, ince iğne biyopsisidir. Biyopsi olarak bir nodül için kanser var/yok denemez.

Kanser Kuşkusunu Olan Nodüllerin Özellikleri

- Tek, sert ve yumuşak dokulara yapışmış (hareket etmeyen) nodül
- Nodülün hızlı büyümesi (özellikle ilaç tedavisi sırasında)

- Nefes darlığı ve ses kalınlaşması olması
- Ses telleri felci ve ses kısıklığı
- Çocukta nodül olması, erkekte nodül olması
- 20 yaşından önce ya da 60 yaşından sonra nodül ortaya çıkması
- Biyopsinin patolojik incelemesinde kanser kuşkusu olması
- Çapı 2 cm'den büyük sert nodül
- Çapı 4 cm olan kist
- Sintigrafide soğuk nodül olması
- Önceden baş ve boyuna radyoterapi yapılması
- Boyunda lenf bezi şişliğinin olması
- Levotiroksin ilacı kullanılırken nodülün büyümesi
- Ailede tiroid kanseri olması

Tiroid Nodülü Hangi Yakınmalara Yol Açar?

Nodüllerin çoğu hiçbir belirti vermez ve şikayet yapmaz. Nodüller sıklıkla hasta ya da doktor tarafından rasgele fark edilir. Ender olarak yemede zorluk, nefes darlığı, ses kalınlaşması veya çatallaşma ya da boyunda ağrı yapar. Ancak çoğunun hiçbir belirtisi yoktur. Nadiren nodül içine kanama olursa, bu ağrı ve duyarlılığa neden olur. Bu tür kanamalar nodülün kendiliğinden yok olmasına neden olabileceği gibi sıklıkla kist oluşumuna da yol açar. Bazen akciğer ve beyin tomografileri sırasında ya da boyundaki damarların ultrasonla incelemesi sırasında da rastlantı eseri nodül olduğu fark edilir.

Nodül çapı 4-5cm ulaştığı halde hiçbir şikayeti olmayan çok hasta vardır.

Kistik Nodül Ne Demektir?

Soğuk nodüllerin % 10-20'si kistik nodüllerdir. Kistik nodül, içinde sıvı bulunan nodül demektir. Bu sıvı çikolata, saman sarısı ya da kanlı renkte olabilir. Bu rengin kiste kanser olması açısından bir önemi yoktur. Kistik nodüllerin içindeki sıvı iğneyle boşaltılabilir. İğneyle boşaltma sonrasında hastaların % 50'ye yakın bölümünde kistik nodülün çapında azalma olur ve yeniden sıvı birikir. Ancak hastaların % 20-30'unda yeniden sıvı birikir. Tiroid hormonu ilaçları tedavisi kistlerin tedavisinde pek başarılı olmaz. Yalnızca içi sıvı dolu kistlerde pek kanser görülmez. Yarı kistik yarı sert nodüllerdeyse kanser riski artar. Yeniden oluşan kistik nodüller genellikle çapı 4 cm'den büyük nodüllerdir ve bunların ameliyatla alınması gerekir.

İyi Huylu, Soğuk ve Tek Nodüllerde Levotiroksin İlacıyla Tedavi

Tiroid nodülünün iyi huylu olduğu biyopsiyle anlaşıldıktan sonra, eğer sıcak nodül değil, TSH hormonu da çok düşük değilse ve tek nodülse sentetik T4 ilacıyla (levotiroksin) te-

davi edilir. İlaç mutlaka aç karna alınmalıdır. Bu ilaç tedavisiyle çapı küçük olan nodüllerde, Hashimoto hastalığıyla birlikte bulunan nodüllerde ve yeni oluşmuş nodüllerde iyi yanıt alınır. Bu ilaç TSH hormonunun salgılanmasını azaltarak nodülün büyümesini önler ve küçülmesini sağlar. Ancak sertleşmiş, çapı 2,5 cm'den büyük ve kistik nodüllerde bu ilaçlarla yapılan tedavi başarısızdır. Bu tür nodüller için en iyisi ameliyattır.

İlaç Tedavisi Ne Kadar Sürer?

Nodül tedavisinde kullanılan ilaç bir yıl süreyle ya da daha uzun süre verilebilir. Buna duruma göre doktor karar verir. Eğer nodülün çapında bu süre sonunda küçülme olmazsa, ilaç tedavisi kesilerek ilaçsız olarak izlenir. Eğer nodül çapı bu tedaviyle küçülmüşse ve bu küçülme elle yapılan muayenede ya da ultrasonla da ortaya konmuşsa ilaç dozu azaltılarak TSH'yi 0,3-1,0 U/L arasında tutacak şekilde ilaç kullanımı sürdürülür.

Eğer ilaç tedavisi sırasında nodül büyürse, yeniden biyopsi yapılır ve hasta ameliyat edilir.

İlaç Kullanan Hastalar Nasıl İzlenir?

İlaç kullanan hastaların doktorun önerdiği tarihlerde kontrollere giderek nodülün küçülüp küçülmediği, baskı belirtileri ortaya çıkıp çıkmadığı ve hormonlarda değişiklik olup olmadığının araştırılması gerekir. Bu takip ya da kontrollerde eğer nodülün büyüdüğü saptanırsa, yeniden biyopsi yapılır. TSH hormonunda çok düşme varsa, ilaç dozu azaltılır. Kontroller sırasında kan verilecekse, ilaç kan verdikten sonra alınmalıdır.

Kontroller sırasında tiroid hormon tetkikleri ve tiroid ultrasonu yapılarak nodülün büyüklüğündeki değişiklik daha iyi anlaşılır.

Hangi Nodüller Ameliyat Edilmeli?

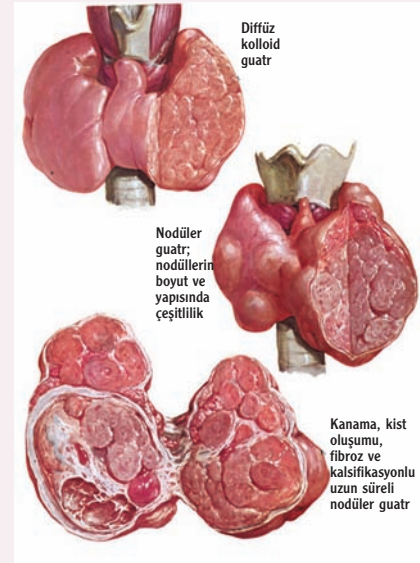
1. Biyopsi sonucunda kanser çıkan ya da kanser yönünden kuşkulu nodüller.
2. Biyopside folliküler tümör olduğu saptanan nodüller.
3. Biyopside Hurthle hücreli tümör olduğu saptanan nodüller
4. Levotiroksin ilacı kullandığı halde büyümesi süren nodüllerle bu ilacı kullanırken yeniden ortaya çıkan nodüller.
5. 4 cm'den büyük kistik nodüller.
6. İğneyle içindeki sıvı boşaltılmasına rağmen yeniden içine sıvı biriken kistik nodüller.
7. Yemek borusu ya da soluk borusuna baskı yapan büyük nodüler guatrlar
8. Graves hastalığıyla birlikte nodül varsa
9. Sıcak nodüllerden çapı 2,5 cm'den büyük olanlar
10. Çapı 3 cm'den büyük olan iyi huylu sert nodüller

11. Nodülün göğüs kafesi içine girmesi (retrosternal) durumunda (dalan guatr)

Tiroid Bezinde Birden Çok Nodül Olması (Multinodüler Guatr)

Tiroid bezinde birden çok nodül olmasına tıp dilinde multinodüler guatr denir. 'Multi' sözcüğü çok anlamına gelir. Tiroid bezinde birden çok nodülün olduğu multinodüler guatr özellikle iyot yetmezliği olan bölgelerde ve genellikle ileri yaşta kişilerde saptanır. Bu hastalarda da nodüllerin sıcak mı soğuk mu olduğunu anlamak için tiroid sintigrafisi yapılabilir. Bazen nodüllerin hepsi soğuk nodül olabileceği gibi biri sıcak ötekiler soğuk olabilir. T3, T4 ve TSH hormonları yapılarak hormonlar kontrol edilir.

Tiroid bezinde birden çok nodülü olan kişilerde tiroid hormonları normal ve nodüllerin çapı küçükse bu hastaların çoğunda herhangi bir şikayet olmaz. Eskiden içinde nodül olmayan bir guatrdaki yıllar geçtikçe yeni nodüller ortaya çıkar ve multinodüler guatr gelişebilir.

Bezinde birden çok nodülü olan kişilerin çoğunda levotiroksinle yapılan tedavi kanda tiroid hormonlarının artmasına yol açabileceği için pek yeğlenmez de genç, küçük guatrı olan ve TSH hormonu normal düzeyde olan hastalarda bir süre levotiroksinle tedavi yapılabilir. Nodüllerin çapı 2,5 cm'den küçükse genellikle ilaç vermeden 4-6 ay aralarla izlenir. Bu izlemelerde nodüller büyürse, ameliyat edilir. Eğer hastanın TSH hormonu düşükse (0,1'den küçük) levotiroksin verilmez, çünkü zararlı olur. Bu nedenle ameliyat tercih edilen tedavi şeklidir.

Kaynaklar
www.endokrinoloji.org , Erişim Tarihi: 20.4.2008
Prof Dr Metin Özata, Tiroid Hastasının El kitabı, 2007
Tiroid Hastalıklarına Güncel Yaklaşım, Metin Özata, Epsilon Yayınları, İstanbul-2005
Netter HF. Netter Collection of Medical Illustrations. Volume 4- Endokrin Sistem ve Metabolik Hastalıklar, Çeviri Editörü: Sözen T, Güneş Kitapevi, Ankara, 2008; s: 62-63